

Պրովետարներ բոլոր երկրների, միացե՛ք

ՀԿՊ ԿԵՆՏԿՈՄԻ
ՊՐՈՊԱԳԱՆԴԱՅԻ ԵՎ
ԱԳԻՏԱՅԻԱՅԻ ԲԱԺԻՆ

ԱԳՐԱՄԱԿՐՈՐԻ ԲԼՈԿՆՈՏ

№ 20

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

1956

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ
ЭКЗЕМПЛЯР

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

էջ

Նյութեր զրույցների և զեկուցումների համար
Հոկտեմբերյան Սոցիալիստական Մեծ ռևոլյու-
ցիայի 39-րդ տարեդարձը 1

Օգնություն ագիտատորներին

Թեմաներ և գրականություն ագիտատորների նո-
յեմբեր ամսվա զրույցների համար 45

Նոր գրքեր

Խմբագրության հասցեն. — Երևան, ՀԿՊ Կենտկոմ,
II հարկ, 60-րդ սենյակ: Հեռախոս՝ 2—52—78:

5280-Կ.3

ՆՅՈՒԹԵՐ ԶՐՈՒՅՑՆԵՐԻ ԵՎ ԶԵԿՈՒՑՈՒՄՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐՅԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՄԵԾ ՌԵՎՈԼՅՈՒՑԻԱՅԻ 39-ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

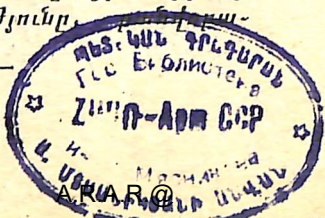
39 տարի առաջ մեր երկրի բանվոր դա-
սակարգը, չքավոր գյուղացիության հետ
դաշինք կնքած, Կոմունիստական պար-
տիայի ղեկավարությամբ, մեծ կենիւնի գըլ-
խավորությամբ ճեղքեց իմպերիալիզմի
ճակատը և երկրագնդի մեկ վեցերորդ մա-
սում հաստատեց պրոլետարիատի դիկտա-
տուրա:

1917 թվականի հոկտեմբերի 26-ին (նո-
յեմբերի 8) Սովետների համառուսական
2-րդ համագումարի ամբիոնից ամբողջ
աշխարհով մեկ տարածվեց բոլոր երկրների
պրոլետարների և ճնշվածների առաջնորդ
Վ. Ի. Լենինի ձայնը մարդկության պատ-
մության մեջ նոր դարագլխի՝ պրոլետարա-
կան ռևոլյուցիաների և սոցիալիզմի դա-
րագլխի սկսվելու մասին:

Աշխատավոր մասսաները պատմության
մեջ առաջին անգամ ստեղծեցին իրենց՝
ժողովրդական իշխանությունը:

— 1 —

3637-56

կան և գյուղացիական կառավարութիւնը, որի նախագահ ընտրվեց Վ. Ի. Լենինը:

Իրականացնելով հաղթական սոցիալիստական ռևոլյուցիան, Կոմունիստական պարտիան մեր երկիրը փրկեց կործանումից, նրան ազատեց համաշխարհային իմպերիալիզմից կախում ունեցող կիսագաղութային երկրի վիճակից, սովետական ժողովուրդին դուրս բերեց մարդկութեան պատմութեան մեջ դեռևս չտեսնված սոցիալիստական վերափոխումների լայն ճանապարհ:

Հոկտեմբերյան Սոցիալիստական Մեծ ռևոլյուցիան մեծագույն նշանակութիւն ունեցավ ոչ միայն մեր երկրի ժողովուրդների համար, այլև ամբողջ աշխարհի աշխատավորների կյանքում: Այն մահացու վերք հասցրեց կապիտալիզմին, խարխիւեց և թուլացրեց իմպերիալիզմի հիմքերը, հեշտացրեց միջազգային պրոլետարիատի պայքարը կապիտալիզմի դեմ:

Հոկտեմբերյան ռևոլյուցիան ամբողջ աշխարհի պրոլետարիատին վստահութիւն ներշնչեց իր ուժերի և իր գործի հաղթանակի նկատմամբ, ցույց տվեց, որ աշխատավորները կարող են վերացնել շահագործողներին և կառուցել նոր կյանք: Ոչնչացնելով ազգային ճնշումը մեր երկրում և

— 2 —

հռչակելով ժողովուրդների բարեկամութեան և իրավահավասարութեան քաղաքականութիւն, Սովետական իշխանութիւնը ցույց տվեց աշխարհի ճնշված ժողովուրդների ազատագրման իսկական ուղին:

Հոկտեմբերյան ռևոլյուցիայի հաղթանակի շնորհիվ ծնունդ առած սովետական երիտասարդ պետութիւնը պաշտպանեց մեր երկրի ժողովուրդների ազատութիւնն ու անկախութիւնը օտարերկրյա իմպերիալիստների և ռուսական սպիտակ գվարդիականների միացյալ ուժերի դեմ մղվող դաժան մարտերում:

Հաջողութեամբ վերականգնելով համաշխարհային պատերազմի և քաղաքացիական կռիւների ժամանակ քայքայված ժողովրդական տնտեսութիւնը, սովետական ժողովուրդը Կոմունիստական պարտիայի ղեկավարութեամբ ձեռնամուխ եղավ խաղաղ սոցիալիստական շինարարութեան:

Վ. Ի. Լենինը մշակեց տնտեսապես հետամնաց Ռուսաստանը առաջավոր, հզոր սոցիալիստական տերութեան վերածելու գիտականորեն հիմնավորված ծրագիրը, մեր երկրում սոցիալիզմի և կոմունիզմի կառուցման հանձարեղ պլանը, նրա ձևերը և միջոցները, մշակեց բանվոր դասակարգի և

— 3 —

գյուղացիութեան դաշինքի ձևերը, ժողովուրդների իսկական բարեկամութեան ստեղծման միջոցառումները:

Կոմունիստական պարտիան անշեղորեն ղեկավարւում էր Վ. Ի. Լենինի այն ցուցումներով, որ մենք ունենք այն ամենը, ինչ անհրաժեշտ է լիակատար սոցիալիստական հասարակութիւն կառուցելու համար:

Նախապատերազմյան հնգամյակների տարիներին սովետական ժողովուրդը իրականացրեց երկրի ինդուստրացումը և գյուղատնտեսութեան կոլեկտիւացումը: Կոմունիստական պարտիան հաղթահարեց բոլոր դժվարութիւնները, ջլատեց դասակարգային թշնամիների դիմադրութիւնը, գաղափարապես ջախջախեց պարտիայի ներսում եղած հակալենինյան խմբավորումները և ապահովեց սոցիալիզմի կառուցումը մեր երկրում: Սոցիալիզմի հաղթանակը ՍՍՌՄ-ում լենինյան պատգամների կենսագործման, Կոմունիստական պարտիայի կազմակերպող և ուղղութիւն տվող մեծ գործունեութեան արդյունքն է, բանվոր դասակարգի, գյուղացիութեան, ինտելիգենցիայի հերոսական և անձնվեր աշխատանքի արդյունքը:

Հայրենական Մեծ պատերազմի տարիներին սովետական ժողովուրդը և նրա փա-

— 4 —

ռապանծ բանակը, Կոմունիստական պարտիայի ղեկավարութեամբ պաշտպանեցին Մեծ Հոկտեմբերի նվաճումները, մեր Հայրենիքի ազատութիւնն ու անկախութիւնը, Եւրոպայի և Ասիայի ժողովուրդներին փրկեցին ֆաշիստական ստրկացման սպառնալիքից:

Երկրորդ համաշխարհային պատերազմում ֆաշիզմի կրած պարտութեան հետևանքով աշխարհում աճեցին և ամրապնդվեցին սոցիալիզմի ու դեմոկրատիայի ուժերը, թուացան իմպերիալիզմի և ռեակցիայի դիրքերը:

Հետպատերազմյան տարիներին սովետական ժողովրդից հսկայական ջանքեր պահանջվեցին պատերազմի ծանր վերքերը բուժելու և ժողովրդական տնտեսութեան հուժկու վերելք ստեղծելու համար: Կոմունիստական պարտիայի ղեկավարութեամբ մեր երկրի աշխատավորները պատվով կատարեցին չորրորդ և հինգերորդ հնգամյակների առաջադրանքները, չտեսնված կարճ ժամկետում վերականգնեցին ժողովրդական տնտեսութիւնը և առաջ շարժեցին սովետական էկոնոմիկայի, տեխնիկայի և կուլտուրայի բոլոր ճյուղերը: Սովետական Միութեան աշխատավորները՝ զինված ՍՄԿՊ XX համագումարի պատմական որոշումներով, ան-

— 5 —

խորտակելի հզորությամբ և ստեղծագործական ուժով լի, անձնվիրաբար պայքարում են վեցերորդ հնգամյա պլանի իրականացման համար, հաջողությամբ առաջ ընթանալով Կոմունիստական հասարակարգի կառուցման ուղիով:

Երեսունիններ տարի է ինչ գոյություն ունի Սովետական պետությունը: Պատմական տեսակետից դա մեծ ժամանակամիջոց է: Սակայն այդ տարիները հագեցված են այնպիսի մեծագույն նշանակություն ունեցող իրադարձություններով, որոնցից յուրաքանչյուրը սովետական կարգի կենսական ուժի և ամբողջյան լուրջ փորձությունն է եղել: Սովետական հասարակական և պետական կարգը դիմացել է բոլոր փորձություններին, վարդացել և ամրապնդվել է սոցիալիզմի ու կոմունիզմի համար մղվող պայքարում:

Հոկտեմբերյան ռևոլյուցիայի ծնունդ հանդիսացող Սովետական իշխանությունը ստեղծել է բոլոր հնարավորությունները ժողովրդի ստեղծագործական հսկայական եռանդի դրսևորման համար: Նա շարժման մեջ է դրել ժողովրդական զանգվածների անսպառ ուժերը, միլիոնավոր մարդկանց ներգրավել պետության գիտակցական կառավարման, սոցիալիզմի կառուցման գործում:

— 6 —

Հոկտեմբերյան Սոցիալիստական Մեծ ռևոլյուցիայի երեսունիններորդ տարեդարձը սովետական ժողովուրդը դիմավորում է ՍՄԿՊ XX համագումարի որոշումների կենսագործման համար մղվող պայքարում, տնտեսական և կուլտուրական շինարարության բոլոր բնագավառներում ձեռք բերված մեծ հաջողություններով:

Մեծ Հոկտեմբերի երեսունութերորդ տարեդարձից մեզ բաժանող մեկ տարին լի էր լիթվարի նշանակություն ունեցող իրադարձություններով, որոնցից ամենանշանավորը Սովետական Միության Կոմունիստական պարտիայի XX համագումարն էր:

ՍՄԿՊ XX համագումարը պարտիայի, սովետական ժողովրդի, միջազգային կոմունիստական և բանվորական շարժման պատմության մեջ մտավ որպես ամենանշանավոր իրադարձություններից մեկը: Համագումարը ամբողջ ուժով ցուցադրեց պարտիայի անխախտ միասնությունը, նրա համախմբվածությունը Կենտրոնական Կոմիտեի շուրջը, հավատարմությունը մարքսիզմ-լենինիզմի ուսմունքին:

Համագումարն ամփոփեց պարտիայի գործունեության հոյակապ արդյունքները վերջին երեք տարվա ընթացքում և հասարա-

— 7 —

կական կյանքի երևույթների խոր վերլուծության հիման վրա նոր ձևով դրեց ու լուծեց տնտեսական ու քաղաքական մի շարք կարևոր պրոբլեմներ, մարքսիստական լենինյան թեորիայի արմատական հարցեր:

Լենինյան ուղղամտությամբ և սկզբունքայնությամբ Կենտկոմը պարտիայի և ամբողջ ժողովրդի առջև բացահայտեց գյուղատնտեսության և արդյունաբերության զարգացման գործում պարտիական և պետական աշխատանքում եղած թերությունները, վճարաբար մերժեց հինը, իր դարձն ապրածը, ուղի հարթեց նորի, առաջավորի համար:

Համաժողովրդական շահը նկատի ունենալով, պարտիան և նրա լենինյան Կենտկոմը ժամանակին մշակեցին արդյունաբերության, գյուղատնտեսության զարգացման, ժողովրդի բարեկեցության բարձրացման, Սովետական Միության հզորության հետագա ամրապնդման, խաղաղության ամբողջ աշխարհում պահպանելու համարձակ ու խելացի միջոցառումներ: Այդ միջոցառումներն այժմ հաջողությամբ կենսագործվում են:

ՍՄԿՊ XX համագումարը պարտիայի և սովետական ժողովրդի առջև տնտեսական, քաղաքական, կուլտուրական գործունեության բոլոր ասպարեզներում վիթխարի խըն-

— 8 —

դիրներ դրեց, որոնք ուղղված են ամենից առաջ տնտեսական հիմնական խնդրի կատարման նպատակին, այն է՝ հասնել և անցնել առավել զարգացած կապիտալիստական երկրներից բնակչության մեկ շնչին: Ընկնող արտադրանքի արտադրության տեսակետից և դրանով իսկ վճռական հաղթանակ ձեռք բերել կապիտալիզմի հանդեպ տնտեսական խաղաղ մրցության մեջ:

Կեցերորդ հնգամյա պլանը կարևորագույն քայլ է այդ մեծ խնդրի իրականացման ճանապարհին: Ինչպես հայտնի է հնգամյակի գլխավոր խնդիրներն են՝ ծանր արդյունաբերության առավել զարգացման, տեխնիկական անընդհատ պրոգրեսի և աշխատանքի արտադրողականության բարձրացման բազայի վրա ապահովել ժողովրդական տրնտեսության ճյուղերի հետագա հզոր աճ, իրականացնել գյուղատնտեսական արտադրության շեշտակի վերելք և այդ հիման վրա հասնել սովետական ժողովրդի նյութական բարեկեցության ու կուլտուրական մակարդակի նշանակալի բարձրացման:

Պարտիայի XX համագումարից հետո շատ ժամանակ չի անցել, բայց այդ կարճ ժամանակամիջոցում սովետական ժողովուրդը խոշոր հաջողությունների է հասել ժողովրդա-

— 9 —

կան տնտեսության բոլոր ճյուղերի զարգացման, իր նյութական և կուլտուրական բարեկեցության հետագա բարձրացման գործում:

Արդյունաբերական արտադրության բացարձակ չափերով Սովետական Միությունը արդեն շատ ու շատ առաջ է անցել Եվրոպայի առավել զարգացած բոլոր կապիտալիստական երկրներից և այժմ ունի Եվրոպայի ամենահզոր, բաղմակողմանի զարգացած ծանր արդյունաբերությունը:

1955 թվականին Սովետական Միությունը ձուլել է ավելի շատ պողպատ և ստացել ավելի շատ էլեկտրաէներգիա, քան Անգլիան և Արևմտյան Գերմանիան՝ միասին վերցրած:

ՍՍՌՄ-ը ավելի շատ արտադրական սարքավորում է թողարկում, քան Անգլիան, Արևմտյան Գերմանիան և Ֆրանսիան:

1960 թվականին, 1913 թվականի համեմատությամբ, մեր արդյունաբերությունը կթողարկի ավելի քան 40 անգամ շատ արտադրանք: Դա նշանակում է, որ յուրաքանչյուր 9 օրում նա կթողարկի այնքան արտադրանք, որքան նախառևույծից Ռուսաստանն արտադրում էր մի ամբողջ տարում:

Վեցերորդ հնգամյակում կկառուցվեն մոտ 6000 խոշոր արդյունաբերական ձեռնարկու-

— 10 —

թյուններ, ստեղծվելու է ՍՍՌՄ Եվրոպական մասի միասնական էներգոսիստեմ: Արդյունաբերության զարգացման մասին են վկայում թեկուզ 1956 թվականի առաջին կիսամյակի արդյունքները: Համախառն արտադրանքի արտադրության բնագավառում առաջին կիսամյակի սլանը արդյունաբերության մեջ ամբողջությամբ վերցրած կատարվեց 102 տոկոսով: Արդյունաբերության աշխատողները հասել են արտադրության ծավալի հետագա աճման և արդյունաբերության աշխատանքի որակական ցուցանիշների բարելավման:

ՍՍՌՄ ամբողջ արդյունաբերության համախառն արտադրանքը 1956 թվականի առաջին կիսամյակում, անդյալ տարվա նույն ժամանակաշրջանի համեմատությամբ, աճեց 12 տոկոսով:

Արդյունաբերական արտադրանքի հիմնական տեսակների արտադրությունը 1956 թվականի առաջին կիսամյակում, 1955 թվականի նույն ժամանակաշրջանի համեմատությամբ, կազմել է շուգուն՝ 109 տոկոս, պողպատ՝ 108 տոկոս, գլանվածք՝ 107 տոկոս, ածուխ՝ 110 տոկոս, նավթ՝ 119 տոկոս, էլեկտրոէներգիա՝ 114 տոկոս: Հնգամյակում սահմանված են աշխատանքի ար-

— 11 —

տադրողականության աճի հետևյալ առաջադրանքները. արդյունաբերության մեջ առնվազն 50 տոկոսով, շինարարության մեջ առնվազն 52 տոկոսով, երկաթուղային տրանսպորտում մոտ 34 տոկոսով:

Աշխատանքի արտադրողականությունը, անցյալ տարվա առաջին կիսամյակի համեմատությամբ, արդյունաբերության մեջ աճել է 3 տոկոսով, շինարարության մեջ՝ 10 տոկոսով:

Մեր երկրում մեծ աշխատանք է կատարվում շինարարության բնագավառում: Այդ նպատակով 1956—1960 թվականների համար ՍՍՌՄ ժողովրդական տնտեսության պետական կապիտալ ներդրումների ընդհանուր ծավալը սահմանված է 990 միլիարդ ռուբլի կամ 67 տոկոսով ավելի, քան հինգերորդ հնգամյակում: Շատ կարևոր խնդիրներ են դրված տրանսպորտի աշխատողների առջև: Վեցերորդ հնգամյակում նախատեսվում է տրանսպորտի տեխնիկական մակարդակի հետագա վերելք, երկաթուղիների լայն էլեկտրիֆիկացում և տրանսպորտի հագեցում ժամանակակից, առավել պրոգրեսիվ լոկոմոտիվներով, նավերով, ավտոմոբիլներով, ինքնաթիռներով և այլն:

— 12 —

Երկաթուղիների բեռնաշրջանառությունը 1955 թվականի համեմատությամբ ավելանալու է 42 տոկոսով, լայնորեն ներդրվելու են էլեկտրաքարշերը և ջերմաքարշերը, կառուցվելու է 6.500 կիլոմետր նոր երկաթգիծ, 6.600 կմ. կրկնակի ուղիներ: Կառուցվելու է Ալմա-Աթայի շրջան-պետսահման նոր երկաթգիծը, որը կապահովի ՍՍՌՄ կապը Չինական Ժողովրդական Ռեսպուբլիկայի հետ, նոր ուղղությամբ:

Ավտոմոբիլային տրանսպորտի բեռնաշրջանառությունը 1960 թվականին, 1955 թվականի համեմատությամբ, ավելացվելու է մոտ 2 անգամ, ուղևորների փոխադրումները՝ 3—3,5 անգամ, ընդլայնվելու է ավտոմոբիլային ճանապարհների շինարարությունն ու վերակառուցումը:

Լայն հեռանկարներ են բացվում տրանսպորտի նաև մյուս տեսակների և կապի զարգացման համար:

Նախահոկտեմբերյան այս օրերին բուռն թափով ծավալվում է սոցիալիստական մրցությունը: Արդյունաբերության աշխատողները գործադրում են բոլոր ջանքերը երկրին ավելի շատ վառելիք, մետաղ, մեքենաներ, սարքավորումներ, էլեկտրաէներգիա տալու համար: Այդ նշանաբանով են աշխատում

— 13 —

Կուղնեցիի, Սվերդլովսկի մետալուրգները, Դոնբասի ածխահատները, Բաշկիրիայի նավթագործները:

Նման օրինակներով հարուստ է մեր երկրի աշխատավորների կյանքի յուրաքանչյուր օրը, յուրաքանչյուր ժամը:

Մեծ Հոկտեմբերի 39-րդ տարեդարձը քաղաքական և աշխատանքային ակտիվության պայմաններում են դիմավորում գյուղատնտեսության աշխատողները:

ՍՄԿՊ XX համագումարը խնդիր դրեց 6-րդ հնգամյակում հացահատիկի համախառն բերքը հասցնել տարեկան 11 միլիարդ փթի, տեխնիկական կուլտուրաների արտադրությունը ավելացնել 30—50 տոկոսով, կրկնակի չափով ավելացնել բանջարեղենի, մսի և կաթի արտադրությունը: Նախատեսված է աշխատանքի արտադրողականությունը ավելացնել սովխոզներում 70 տոկոսով, կոլտնտեսություններում 100 տոկոսով:

Գյուղատնտեսության հտ մնալը վերացնելու ուղղությամբ պարտիայի և կառավարության միջոցառումները տվել են առաջին խոշոր արդյունքները: Պայմաններ են ստեղծվել գյուղատնտեսական արտադրության բոլոր ճյուղերի հետագա վերելքի համար:

— 14 —

1956 թվականին գյուղատնտեսական բոլոր կուլտուրաների ցանքատարածությունները կազմեցին 194 միլիոն հեկտար, որից 37 միլիոն հեկտար ավելացել է միայն վերջին 3 տարում, ընդ որում ցորենի ցանքատարածություններն աճել են 14 միլիոն հեկտարով, եգիպտացորենինը՝ 20 միլիոն հեկտարով:

Ընթացիկ տարում կուլտնտեսությունները, ՄՏ կայանները և սովխոզները շնայած ուշ գարնանը, հաջող կատարեցին գարնանացանը և գերակատարեցին ցանքի պլանը: 1955 թվականի համեմատությամբ գարնանացան ցորենի ցանքատարածությունները ավելացան 7 միլիոն հեկտարով, եգիպտացորենինը՝ 6 միլիոն հեկտարով: Հացահատիկի արտադրության ավելացման կարևոր պայմանը խոպան և խամ հողերի յուրացումը և բերքատվության բարձրացումն է: 1956 թվականի գարնանը նոր յուրացված հողերում հիանալի բերք ստացվեց, որը զգալի չափով ավելացրեց հացահատիկի ընդհանուր ուեսուրաները երկրում: Յուրաքանչյուր հեկտարի միջին բերքատվությունը 90—100 փթի հասցնելու դեպքում այժմյան գոյություն ունեցող տարածությունների վրա կարելի է հավաքել 11—12 մի-

— 15 —

լիարդ փութ ցորենի համախառն բերք: Իսկ այդ խնդիրը մեզ մոտ իմիճակի է լուծելու ամեն մի տնտեսություն: Հենց այժմ մեր երկրի բոլոր շրջաններում կան կոլտնտեսություններ, որոնք ավելի բարձր բերք են ստանում:

Կոլտնտեսային դաշտերում հավաքված առատ բերքը լիակատար հիմք է տալիս մեզ ասելու, որ այս տարի հաջողությամբ կբավարարվեն բնակչության բոլոր հիմնական պահանջմունքները հացահատիկի ասպարեզում: Միայն Ռուսաստանի ֆեդերացիայի կոլտնտեսություններն ու սովխոզները պետությանը հանձնել ու վաճառել են երկու միլիարդ չորս միլիոն փութ հացահատիկ՝ 319 միլիոն փթով ավելի, քան նախատեսված է պետական պլանով: Ղազախստանի ՍՍՌ-ն Հայրենիքին տվել է մեկ միլիարդ 340 հազար փութ հացահատիկ՝ պետական պլանը գերազանցելով 402 միլիոն փթով:

Զգալի տեղաշարժեր են կատարվել նաև անասնապահության զարգացման գործում: Ավելացել է կոլտնտեսությունների և կոլտնտեսականների անձնական սեփականությունը կազմող անասունների գլխաքանակը: Կաթի արտադրությունը կոլտնտեսություններում 1955 թվականի հոկտեմբերից մինչև

— 16 —

3637-56

1956 թվականի հուլիսի մեկն ընկած ժամանակամիջոցում, 1954—55 թվականի նույն ժամանակամիջոցի համեմատությամբ, ավելացել է 45 տոկոսով, մեկ կովի միջին կաթնատվությունը կոլտնտեսություններում նույն ժամանակամիջոցի համեմատությամբ ավելացել է 40 տոկոսով: Առ 1-ը հուլիսի 1956 թվականի կոլտնտեսություններում բաժնուհի էր 4,1 միլիոն գլուխ խոզ, կամ գրեթե 2,5 անգամ ավելի, քան առ 1-ը հուլիսի 1955 թվականի:

Անասնաբուծական մթերքների արտադրության աճը թույլ տվեց մեծ չափով ավելացնել այդ մթերքների պետական մթերումները ու գնումները: 1956 թվականի առաջին կիսամյակում ՍՍՌՄ-ում ամբողջությամբ վերցրած մթերվել ու գնվել է 38 տոկոսով ավելի կաթ, քան անցյալ տարվա համապատասխան ժամանակաշրջանում: Մեծ են բնակչությանը մսեղենով և կաթնեղենով, առանձնապես կաթով ապահովելու վերաբերյալ ՍՄԿՊ Կենտկոմի հունվարյան պլենումի և ՍՄԿՊ XX համագումարի որոշումների կատարման ուղղությամբ մեր ձեռք բերած հաջողությունները: Եթե առ 20-ը հուլիսի 1955 թվականի մթերվել էր 5,918 հազար տոննա կաթ, ապա 1956 թվականի մինչև հոկտեմբերի

կամիջոցում մթերվել է 9,320 հազար տոննա, 1953 թվականին մթերված 976 հազար տոննայի դիմաց: 1956 թվականին մթերվել է 1,117 հազար տոննա միս:

Ներկայումս երկրի շատ քաղաքներում կաթի, յուղի ու կաթնամթերքների պահանջն ապահովվում է գրեթե լիովին: Պարտիան խնդիր է դրել, որ կաթով ու կաթնամթերքով, կարագով ու պանրով ապահովվեն երկրի բոլոր քաղաքները: Ամենամոտ ապագայում կլուծվի երկրի բնակչությանը մսով ու մսամթերքով լիովին ապահովելու հարցը:

Զգալիորեն ընդարձակվել են շաքարի ճակնդեղի ցանքատարածությունները: Այս տարի ավելի շատ շաքարի ճակնդեղ կհավաքվի, ուստի և շատ շաքար կարտադրվի, քան արտադրվում էր անցյալ և նախանցյալ տարիներին: Մեր կոլտնտեսականները աճեցրեց, ու հավաքում են կարտոֆիլի և բանջարանոցային կուլտուրաների բարձր բերք:

1956 թվականին գյուղատնտեսության մեջ ձեռք են բերվել այնպիսի հաջողություններ, որոնք վկայում են, որ վեցերորդ հնգամյա պլանը ժամկետից շուտ կկատարվի: Մեզ մոտ, ամեն օր ուրախալի լուրեր են ստացվում կոլտնտեսային գյուղի աշխատավորների ձեռք բերած հաջողությունների մասին:

— 18 —

Այդ մասին է վկայում թեկուզ այն փաստը, որ շատ ռեսպուբլիկաներ ու մարզեր ժամկետից շուտ և բարձր որակով են կատարել պետությանը հաց, կաթ, միս և գյուղատնտեսական այլ մթերքներ հանձնելու իրենց պարտավորությունները: Հանրային անասնաբուժության զարգացման գործում առանձնապես մեծ հաջողությունների է հասել Ուկրաինական ՍՍՌ-ն, որը ժամկետից 4 ամիս շուտ է կատարել կաթի մթերումների ու գնումների տարեկան պլանը, պետությանը հանձնելով ու վաճառելով երեք միլիոն 234 հազար տոննա կաթ, կամ 1 միլիոն տոննայով ավելի, քան անցյալ տարվա համապատասխան ժամանակամիջոցում: Ուկրաինայի շատ կոլտնտեսություններ, սովխոզներ և որոշ շրջաններ արդեն այս տարի հասել են կաթի արտադրության 1960 թվականի համար սահմանված մակարդակին:

Այս բոլորը հիմք են տալիս մեզ ասելու, որ այս տարի հաջողությամբ կվերացնենք գյուղատնտեսության ետ մնալը, դա ուղղակի և անմիջականորեն կանդրադառնա ժողովրդի կենսամակարդակի բարձրացման վրա:

Վեցերորդ հնգամյակում զգալիորեն բարձրացվելու է գյուղատնտեսության մեքենա-

— 19 —

յացման մակարդակը: 1956—1960 թվականներին գյուղատնտեսությունը ստանալու է մոտավորապես 1.650 հազար տրակտոր (15 ուժանոցի վերածած), այդ թվում շարահերկ մշակության 680 հազար տրակտոր (ֆիզիկական հաշվարկությամբ), 560 հազար հացահատիկային կոմբայն և հացահատիկային կուլտուրաների անջատ բերքահավաքի 180 հազար հնձիչ, եգիպտացորեն և սիլոսային կուլտուրաներ հավաքող 250 հազար կոմբայն և այլն:

1956 թվականի առաջին կիսամյակում գյուղատնտեսությունն ստացել է 118 հազար տրակտոր, այդ թվում՝ 50 հազար հերկի տրակտոր, 62 հազար բեռնատար ավտոմոբիլ, 28 հազար հացահատիկային կոմբայն, 5 հազար կարտոֆիլահավաք կոմբայն, եգիպտացորենի և սիլոսային կուլտուրաների հավաքման 10 հազար կոմբայն, 64 հազար տրակտորային գութան, 28 հազար տրակտորային շարքացան, 64 հազար-տրակտորային կուլտիվատոր և բազմաթիվ այլ գյուղատնտեսական մեքենաներ:

Գյուղատնտեսության զարգացման հաջողությունները ձեռք են բերված միլիոնավոր սովետական մարդկանց անձնվեր աշխատանքի շնորհիվ, պարտիայի քաղաքական ու

— 20 —

կազմակերպչական վիժխարի աշխատանքի շնորհիվ:

Պարտիան և կառավարությունը մի շարք միջոցառումներ են մշակել գյուղատնտեսության ղեկավարման ասպարեզում եղած թեթևությունները վերացնելու, կուլտնտեսային աշխատավորության նախաձեռնությունը զարգացնելու համար:

Զգալիորեն բարձրացվել է գյուղատնտեսության աշխատողների նյութական շահագրգռվածությունը. վերացվել է կենտրոնից իրագործվող բյուրոկրատական, գործի համար վնասակար պլանավորումը և իրենց՝ կուլտնտեսություններին է հանձնվել ցանքատարածությունների ու կուլտուրաների բերքատվության, անասունների գլխաքանակի և անասնաբուծության մթերատվության պլանավորումը, կենտրոնին թողնելով միայն մթերումների չափերի և պետությանը արտադրանք վաճառելու չափերի սահմանումը:

«Գյուղատնտեսական արտելի Կանոնադրության և կուլտնտեսային արտադրության կազմակերպման ու արտելի գործերի կառավարման ասպարեզում կուլտնտեսական ներքին նախաձեռնության հետագա զարգացման մասին և կուլտնտեսականների ամենամայա ավանսավորման ու կուլտնտեսու-

— 21 —

թյուններում աշխատանքի յրացուցիչ վարձատրության մասին» ՍՄԿՊ Կենտկոմի և ՍՍՌՄ Մինիստրների Սովետի որոշումը ուղղված է կոլտնտեսությունների հանրային տնտեսությունն ամեն կերպ զարգացնելու և ամրապնդելու, գյուղատնտեսական արտադրության շեշտակի վերելքի ծրագիրը հաջողությամբ իրականացնելու նպատակին: Դրանով իսկ վերացվեցին այն բոլոր խոչընդոտները և արգելքները, որոնք սահմանափակում էին տեղերի նախաձեռնությունը, հնարավորություն չէին տալիս բարձրացնելու արտելի անդամների ձեռներեցությունը, նրանց ակտիվ մասնակցությունը արտադրական կյանքին և արտելի կառավարման գործին:

Էական փոփոխություններ են մտցվում ՄՏ կայանների աշխատանքում: Նրանք փոխադրվում են տնտհաշվարկի, որը կբարձրացնի նրանց նյութական պատասխանատվությունը կոլտնտեսային արտադրության մեջ: Պայմաններ են ստեղծված սովխոզները օրինակելի, եկամտաբեր տնտեսություններ դարձնելու համար:

Այս միջոցառումները ապահովում են գյուղատնտեսության բոլոր ճյուղերի հետագա զարգացումը, է՛լ ավելի են նպաստում

— 22 —

մեր երկրի բանվոր դասակարգի և գյուղացիության դաշինքի ամրապնդմանը:

Արդյունաբերության և գյուղատնտեսության ասպարեզում ձեռք բերած հաջողությունների հիման վրա բարձրանում է սովետական ժողովրդի կենսամակարդակը: Հինգերորդ հնգամյակի տարիներին ՍՍՌՄ ազգային եկամուտը ավելացել է 68 տոկոսով, բանվորների և ծառայողների ռեալ աշխատավարձը աճել է 39 տոկոսով, կոլտնտեսականների ռեալ եկամուտները՝ 50 տոկոսով: 1955 թվականի պետական ու կոոպերատիվ առևտրի ցանցը բնակչությանը 1,9 անգամ ավելի շատ ապրանքներ է վաճառել, քան 1950 թվականին: Չնայած այդ հաջողություններին, բնակչության կենսամակարդակը դեռևս չի համապատասխանում սոցիալիստական կարգի հնարավորություններին և սովետական մարդկանց հարաճուն պահանջմունքներին:

Վեցերորդ հնգամյա պլանը կարևորագույն առաջընթաց քայլ կլինի այդ խնդրի լուծման ճանապարհին: Բանվորների և ծառայողների ռեալ աշխատավարձը միջին հաշվով բարձրացվելու է մոտավորապես 30 տոկոսով: Հողագործության և անասնաբուծության արտադրանքի զգալի ավելացման և կոլտնտե-

— 23 —

սովթյունների աշխատանքի արտադրողականության բարձրացման հիման վրա կոտլոնտեսականների դրամական և բնամթերային եկամուտները ավելանալու են միջին հաշվով առնվազն 40 տոկոսով, ամենից առաջ հանրային տնտեսությունից ստացվող եկամուտների ավելացման հաշվին:

Հնգամյակի ընթացքում պետական և կոոպերատիվ առևտրի մանրածախ ապրանքաշրջանառությունը ավելանալու է 50 տոկոսով: Այժմ արդեն այս ապարեզում առկա են առաջին հաջողությունները:

1956 թվականի առաջին կիսամյակին, 1955 թվականի նույն ժամանակամիջոցի համեմատությամբ, բրդե գործվածքների արտադրությունն ավելացել է 24 տոկոսով, մետաքսե գործվածքներինը՝ 51 տոկոսով, ժամացույցներինը՝ 15 տոկոսով, տնային սառցարաններինը՝ 48 տոկոսով, լվացքի մեքենաներինը՝ 87 տոկոսով, կարի մեքենաներինը՝ 22 տոկոսով և այլն:

Մսի արտադրությունն այս տարվա առաջին կիսամյակում 1955 թվականի նույն ժամանակամիջոցի համեմատությամբ ավելացել է 19 տոկոսով, կենդանական յուղինը, պանրինը և այլ կաթնամթերքներինը՝ 38 տոկոսով, հրուշակեղենինը՝ 14 տոկոսով, պա-

— 24 —

հածոներինը՝ 25 տոկոսով, օճառինը՝ 20 տոկոսով:

Պարտիան և կառավարությունը մշակել և կենսագործում են առաջնահերթ միջոցառումների մի ամբողջ սիստեմ ժողովրդի բարեկեցության բարձրացման ուղղությամբ:

Վեցերորդ հնգամյակում պետք է իրականացվի անցումը 7-ժամյա աշխատանքային օրվա, իսկ ածխարդյունաբերության և լեռնահանքային արդյունաբերության ստորերկրյա աշխատանքներում զբաղված առաջատար պրոֆեսիաների տեր բանվորների համար՝ 6 ժամյա աշխատանքային օրվա: 1956 թվականի հուլիսի մեկից 6-ժամյա աշխատանքային օր է սահմանված 16-ից մինչև 18 տարեկան հասակի դեռահասների համար: Մարտի 10-ից նախահասույան և նախատոնական օրերին աշխատանքային օրը կրճատված է երկու ժամով, առանց պակասեցնելու աշխատավարձը: 1957 թվականի հունվարի մեկից բարձրացվելու է ցածր վարձատրվող բանվորների և ծառայողների աշխատավարձը: Վերացվել է ուսման վարձը միջնակարգ դպրոցների բարձր դասարաններում և բարձրագույն ուսումնական հաստատություններում, ավելացվել են հղիության և ծննդաբերության կապակցու-

— 25 —

թյամբ կանանց տրվող արձակուրդները, ըզ-
գալիորեն ընդլայնվել է մանկական հիմ-
նարկների և հասարակական մանդի ձեռնար-
կությունների ցանցը, ստեղծվել են գիշեր-
օթիկ դպրոցներ, կառուցվել են հաշմանդամ-
ների ու զառամյալների նոր տներ և այլն:

Ընթացիկ տարվա խոշորագույն միջոցա-
ռումը կենսաթոշակների գործի կարգավո-
րումն է, ըստ որի մեծ չափերով ավելացել
են ցածր կարգի կենսաթոշակները:

Այս բոլոր միջոցառումները ժողովրդի
բարօրության նկատմամբ պարտիայի և կա-
ռավարության լենինյան հոգատարության
վառ արտահայտությունն են: Մեր մոլորակի
ամեն մի ազնիվ քաղաքացի նորից ու նո-
րից համոզվում է նրանում, որ սոցիալիզ-
մի երկրում պետության բարձրագույն օրեն-
քը ժողովրդի բարեկեցության բարձրացումն
է: Պարտիայի քաղաքականությունը և նրա
ամբողջ պրակտիկ գործունեությունը ուղղղ-
ված է այն բանին, որ սովետական մարդու
կյանքը գնալով է՛լ ավելի լավանա, որ նա
ստանա այն ամենը, ինչ անհրաժեշտ է իր
բազմակողմանի զարգացման համար:

Սովետական ժողովուրդը պարտիայի և
կառավարության այդ հոգատարությանը

— 26 —

պատասխանում է աշխատանքային ակտի-
վության նոր հուժկու վերելքով:

Արմատապես բարելավվել է բնակչության
բժշկական սպասարկումը: Ցարական Ռու-
սաստանի շատ ծայրամասերում չկար ո՛չ
բժիշկ և ո՛չ էլ հիվանդանոց: Այժմ բոլոր
ռեսպուբլիկաներում գործում է հիվանդա-
նոցների, պոլիկլինիկաների, ծննդատների
լայն ցանց:

1955 թվականի համեմատությամբ, հի-
վանդանոցային մահճակալների քանակը
1960 թվականին ավելանալու է մոտ 28 տո-
կոսով, մանկամսուրների տեղերի քանակը՝
44 տոկոսով, մանկապարտեզների տեղերի
քանակը՝ 45 տոկոսով, սանատորիաներինը՝
10 տոկոսով, հանգստյան տներինը՝ 13 տո-
կոսով:

Բժշկական բնագավառի աշխատողները
անդուլ կերպով աշխատում են բժշկական
գիտության հետագա զարգացման, պրոֆի-
լակտիկայի և բուժման նոր մեթոդներ ու
միջոցներ գտնելու վրա:

Պարտիան և կառավարությունը մեծ ու-
շադրություն են դարձնում բնակարանային
շինարարությանը: 5-րդ հնգամյակի ընթաց-
քում շահագործման է հանձնվել 150 միլիոն
քառ. մետր թնակելի տարածություն և այ-

— 27 —

նուամենայնիվ, բնակարանային հարցում դրությունը դեռևս անբավարար է, ուստի վեցերորդ հնգամյակի կարևորագույն խնդիրներից մեկը բնակարանային շինարարության դործի բարելավումն է:

Վեցերորդ հնգամյակի ընթացքում քաղաքներում, բանվորական ավաններում և գյուղական վայրերում պետական միջոցներով կառուցվելու են մոտ 205 միլիոն քառակուսի մետր տարածությամբ բնակելի տներ, կամ գրեթե երկու անգամ ավելի, քան 5-րդ հնգամյակում:

Հոկտեմբերյան ռեուլյուցիայի 39-րդ տարեդարձը մեր երկիրը դիմավորում է կուլտուրայի զարգացման բնագավառում ձեռք բերած նոր հաջողություններով: Սովետական իշխանությունը աշխատավոր մասսաների համար բացել է գիտության և լուսավորության լայն ճանապարհ: Մեր երկրում տարեցտարի ընդարձակվում է դպրոցների, ակումբների, գրադարանների և կուլտուրական մշտա հիմնարկների ցանցը, ավելանում է գրքերի, ամսագրերի, թերթերի տիրաժը: Շաղկել է ՍՍՌՄ բոլոր ժողովուրդների գրականությունը և արվեստը: Քառասունութ ազգություններ, որոնք մինչև ռեուլյուցիան չու-

— 28 —

նեին գիր և գրականություն, ստեղծել են այն:

Մինչև Հոկտեմբերյան ռեուլյուցիան Ռուսաստանում թերթերը միայն 24 լեզվով էին լույս ընծայվում, այժմ թերթեր լույս են ընծայվում 80 լեզվով, գրքեր՝ 122 լեզվով: Թուրքմենստանում մինչև ռեուլյուցիան ոչ մի թերթ լույս չէր ընծայվում, այժմ թուրքմեններեն լեզվով 50-ից ավելի թերթ է լույս տեսնում:

Սովետական Միության բոլոր ռեսպուբլիկաների աշխատավորները մայրենի լեզվով կարդում են մարքսիզմ-լենինիզմի կլասիկների աշխատությունները, ռուս և համաշխարհային գրականության նշանավոր ներկայացուցիչների ստեղծագործությունները:

Հինգերորդ հնգամյակի վերջում ռեսպուբլիկաների մայրաքաղաքներում, ռեսպուբլիկական ենթակայության քաղաքներում, մարզային, երկրամասային և խոշորագույն կենտրոններում ավարտվեց անցումը յոթնամյա կրթությունից ընդհանուր միջնակարգ կրթության:

Վեցերորդ հնգամյակում քաղաքներում և գյուղական վայրերում հիմնականում իրագործվելու է ընդհանուր միջնակարգ կրթու-

— 29 —

թյունը, մեծ ուշադրություն է դարձվելու պո-
լիտեխնիկական ուսուցմանը:

Բարձրագույն և միջնակարգ մասնագի-
տական ուսումնական հաստատությունների
կողմից մասնագետների թողարկումը ավե-
լացվելու է մոտ 1,5 անգամ:

Բուռն թափով զարգանալու է սովետական
գիտությունը, բարձրանալու է գիտական
հիմնարկների դերը արտադրության տեխնի-
կական պրոգրեսի և կազմակերպման գոր-
ծում:

Հոկտեմբերյան ռևոլյուցիայի պանծալի
տարեդարձը էկոնոմիկայի և կուլտուրայի
զարգացման գործում ձեռք բերած հաջողու-
թյուններով է դիմավորում նաև վերածնված
հայ ժողովուրդը: Սովետական իշխանության
տարիներին ՍՍՌՄ ժողովուրդների եղբայ-
րական ընտանիքում Հայաստանը դարձել է
զարգացած ինդուստրիալ-կոյտնտեսային
ռեսպուբլիկա: Ստեղծվել են առաջավոր
տեխնիկայով հագեցված էներգետիկ, քի-
միական, լեռնա-հանքային, մեքենաշինա-
կան, շինանյութերի, տեքստիլ-տրիկոտաժի,
սննդի և արդյունաբերության այլ ճյուղեր:
Աճել և կերպարանափոխվել են արդյունա-
բերական կենտրոններ՝ Երևանը, Լենինա-
կանը, Կիրովականը, Ալավերդին, Ղափանը,

— 30 —

ստեղծվել են նոր, բարեկարգ քաղաքներ և
բանվորական ավաններ:

Բուռն թափով զարգանում է ռեսպուբլի-
կայի ծանր արդյունաբերությունը: Բավական
է նշել, որ հինգերորդ հնգամյակի ընթաց-
քում ռեսպուբլիկայի գունավոր մետալուր-
գիայի ձեռնարկությունների թողարկած ար-
տադրանքի ծավալը ավելացել է 3,3 անգամ,
քիմիական արդյունաբերության ձեռնարկու-
թյուններին՝ 2,7 անգամ, մեքենաշինական
ձեռնարկություններին՝ 3,4 անգամ, էլեկ-
տրաէներգիայի արտադրությունը՝ 2,3 ան-
գամ:

Հայկական ՍՍՌ արդյունաբերական ար-
տադրանքի ծավալը 1955 թվականին, 1950
թվականի համեմատությամբ, գրեթե կրկնա-
պատկվել է, իսկ նախապատերազմյան
1940 թվականի համեմատությամբ աճել է
4,7 անգամ:

Գոմաւոր մետալուրգիայի ձեռնարկու-
թյունների համախառն արտադրանքը 1955
թվականին, 1950 թվականի համեմատու-
թյամբ, աճեց 3,3 անգամ, մեքենաշինության
և մետաղամշակման ձեռնարկություններին՝
2,6 անգամ, էլեկտրաէներգիային՝ 2,3 ան-
գամ: Այժմ ռեսպուբլիկայի ձեռնարկու-
թյունները երկրին տալիս են տասնապատիկ ա-

— 31 —

վելի գեներատորներ, տրանսֆորմատորներ, մետաղահատ հաստոցներ, պոմպեր, կոմպրեսորներ և այլն:

Միայն հինգերորդ հնգամյակի ընթացքում կազմակերպվել են արտադրության մի շարք նոր ճյուղեր, այդ թվում՝ շարժական էլեկտրականների, ազդողիների, երկաթբետոնե կոնստրուկցիաների ու մասերի արտադրությունը: Կառուցվել և շահագործման են հանձնվել 40-ից ավելի արտադրական խոշոր ձեռնարկություններ:

Ռեսպուբլիկայի աշխատավորները զգալի հաջողությունների են հասել գյուղատնտեսության բոլոր ճյուղերի զարգացման վերաբերյալ պարտիայի ձեռնարկած միջոցառումների կենսագործման ուղղությամբ:

Զգալիորեն ավելացել է հիմնական անասնաբուծական մթերքների արտադրությունը, աճել է անասունների գլխաքանակը, բարձրացել է նրանց մթերատվությունը, աճել է տեխնիկական կուլտուրաների, բանջարեղենի և կարտոֆիլի համախառն բերքը, բարձրացել է գյուղատնտեսության մեքենայացման և էլեկտրիֆիկացման մակարդակը, աճել են կոլտնտեսականների եկամուտները:

Արդյունաբերության և գյուղատնտեսու-

— 32 —

թյան հարաճուն վերելքի ամուր հիմքի վրա հաջողությամբ զարգանում է թեթև և սննդի արդյունաբերությունը: 1955 թվականին ռեսպուբլիկայի ձեռնարկություններում արտադրվել են, 1950 թվականի համեմատությամբ, 4,5 անգամ ավելի բրդյա գործվածքներ, 3,3 անգամ ավելի մետաքսե գործվածքներ, 2,7 անգամ ավելի տրիկոտաժեղեն և այլն:

Մեծ են հայ ժողովրդի նվաճումները ձեվով ազգային, բովանդակությամբ սոցիալիստական կուլտուրայի զարգացման գործում: 1914 թվականին Հայաստանում կար ընդամենը 459 դպրոց՝ 35.000 աշակերտով, չկար ոչ մի բարձրագույն ուսումնական հաստատություն, ոչ մի գիտահետազոտական հիմնարկ:

Այժմ Հայաստանում գործում է 1.184 դպրոց, որտեղ սովորում է 281.000 աշակերտ: Ռեսպուբլիկայի 12 ստացիոնար և մի շարք հեռակա բուհերում սովորում են 15 հազարից ավելի ուսանողներ: Յուրաքանչյուր 10 հազար բնակչին մեր ռեսպուբլիկայում 16 անգամ ավելի ուսանող է ընկնում, քան Թյուրքիայում: Հայկական ՍՍՌ-ն ունի Գիտությունների ակադեմիա, որը տասնյակ գիտահետազոտական հիմնարկ-

— 33 —

ներ է միավորում: Հայ ժողովուրդը օտեղ-
ծել է բարձր զարգացած կուլտուրա, գրա-
կանություն և արվեստ, որը փայլուն հաջո-
ղությամբ դրսևորվեց այս տարի Մոսկվա-
յում կազմակերպված Հայկական ՍՍՌ ար-
վեստի և գրականության տասնօրյակի ըն-
թացքում: Նոր հնգամյակում ապահովվում է
Սովետական Միության մեծ ընտանիքում
միավորված բոլոր ռեսպուբլիկաների, այդ
թվում Հայկական ՍՍՌ ժողովրդական տնտե-
սության և կուլտուրայի հետագա բուռն
վերելքն ու զարգացումը: Ահա թե ինչու ամ-
բողջ սովետական ժողովրդի հետ միասին
վեցերորդ հնգամյա պլանի դիրեկտիվները
մեծ գոհմանակությամբ ընդունեց հայ ժողո-
վուրդը, նրա մեջ տեսնելով լենինյան ազ-
գային քաղաքականության նոր, վառ արտա-
հայտություններից մեկը:

Հնգամյակի ընթացքում ռեսպուբլիկայի
ամբողջ արդյունաբերության համախառն
արտադրանքն ավելացվելու է մոտ 1,7 ան-
գամ: Կավարտվի Սևան—Հրազդան կասկա-
դի հինգ հիդրոկայանների շինարարությունը:
Նախատեսված է սկսել էլեկտրակայանների
2-րդ հզոր կասկադի կառուցումը Որոտան
գետի վրա:

Արագ տեմպերով կզարգանա մեքենաշի-

— 34 —

նությունն ու հաստոցաշինությունը, գործի-
քաշինությունն ու էլեկտրոտեխնիկական
արդյունաբերությունը: Մեքենաշինական և
մետաղամշակման մի շարք խոշոր ձեռնար-
կություններ են կառուցվելու Երևանում, Լե-
նինականում, Կիրովականում, Ախտալում:
Ռեսպուբլիկայի ծանր ինդուստրիայի կարե-
վոր ճյուղերից մեկի՝ գունավոր մետալուր-
գիայի արտադրանքը վեցերորդ հնգամյա-
կում կաճի ավելի քան 3 անգամ:

Վեցերորդ հնգամյակում լուրջ խնդիրներ
են դրված ռեսպուբլիկայի գյուղատնտեսու-
թյան աշխատողների առջև:

1960 թվականին, 1955 թվականի համե-
մատությամբ, հացահատիկի արտադրու-
թյունն ավելանալու է մոտ 1,5 անգամ, մսի
արտադրությունը՝ 2,1 անգամ, կաթինը՝ 2,2
անգամ, համարյա կրկնապատկվելու է
բրդի և բոժոժի արտադրությունը:

Ավարտվելու է Թալինի, Արզնի—Շամի-
րամի ու Կոտայքի ջրանցքների շինարարու-
թյունը, սկսվելու է Արզնի—Շամիրամ ջը-
րանցքի երկրորդ հերթի շինարարությունը:

Ոռոգվող հողերի ընդհանուր տարածու-
թյունը հնգամյակի ընթացքում կավելանա
39 հազար հեկտարով, որի շնորհիվ լայն
հեռանկարներ կբացվեն խաղողագործու-

— 35 —

թյան, պտղաբուծության և բանջարաբուծության զարգացման համար:

Վեցերորդ հնգամյակի տարիներին ինչպես մյուս ուեսպուբլիկաներում, այնպես էլ Հայաստանում բուռն թափով զարգանալու է գիտությունը և կուլտուրան:

Սովետական կարգերը, որ ծնունդ առան մեր երկրում Մեծ Հոկտեմբերի հաղթանակի շնորհիվ, տարեցտարի ավելի մեծ ազդեցություն են գործում համաշխարհային պատմության ընթացքի վրա: Հոկտեմբերյան ուսուցիչի հռչակած սկզբունքները այժմ դարձել են հսկայական ուժ, որը համախմբում է սոցիալիզմի և դեմոկրատիայի հզոր լագերը, ազատության և պրոգրեսի համար պայքարի հանում նորանոր միլիոնավոր մարդկանց:

Փշրելով իմպերիալիզմի ու ֆեոդալական հարաբերությունների շղթաները, նոր կյանքի ուղին է թևակոխել մեծ Չինաստանը: Գաղութակալության լուծը թոթափել և ազդային անկախություն են ձեռք բերել Հրնդկաստանը, Ինդոնեզիան, Եգիպտոսը, Բիրման և այլն: Սկսվել է Արաբական երկրների, Աֆրիկայի, Լատինական Ամերիկայի երկրների ժողովուրդների վերածնության պրոգրեսը:

— 36 —

Հոկտեմբերյան Սոցիալիստական Մեծ ուսուցիչից հետո Չինաստանի ժողովրդական ուեսպուբլիկայի հաղթանակը և Չժոն-ի ստեղծումը հանդիսանում է ամենախոշոր իրադարձությունը, որը հսկայական ներգործություն ունեցավ Արևելքի երկրների ազատագրական պայքարի զարգացման և համաշխարհային պատմության ամբողջ ընթացքի վրա:

Մեծ Հոկտեմբերի ազատարար դրոշմը վեհորեն ծածանվում է Եվրոպայի և Ասիայի ժողովրդական դեմոկրատիայի երկրների վրա, ոգեշնչում է դեռևս կապիտալի լծի տակ հեծող միլիոնավոր մարդկանց իրենց ազատության անկախության համար մղվող պայքարում:

Ահա թե ինչու ժողովրդական դեմոկրատիայի երկրների աշխատավորները մեծագույն ոգևորությամբ են նշում պանծալի տարեդարձը, մոբիլիզացնում բոլոր ջանքերը մեծ Հոկտեմբերի նախադժոմները պատվով կատարելու համար: Սովետական Միության հետ սերտ միասնությամբ, սոցիալիզմի դրոշի տակ, մարքսիզմ-լենինիզմի ուսմունքով ոգեշնչված նոր կյանք են կառուցում Չինաստանը, ժողովրդական դեմոկրատիայի բոլոր երկրները:

— 37 —

խոշոր են ժողովրդական դեմոկրատիայի երկրների հաջողությունները սոցիալիստական ինդուստրացման գործում, որոնք արտադրության աճի տեմպերով զգալիորեն առաջ են անցել կապիտալիստական երկրներից:

Բավական է նշել, որ 1955 թվականին արդյունաբերական արտադրանքի նախապատերազմյան մակարդակը գերազանցվել է լեհաստանում ավելի քան 4 անգամ, Բուլղարիայում ավելի քան 5 անգամ, Չեխոսլովակիայում 2 և ավելի անգամ, Հունգարիայում 3,5 անգամ, Ռումինիայում մոտ 3 անգամ, Ալբանիայում ավելի քան 11 անգամ, Գերմանական Դեմոկրատական Ռեսպուբլիկայում ավելի քան 2 անգամ:

Սոցիալիստական շինարարության ասպարեզում նշանակալից են Հարավսլավիայի նվաճումները: Արդյունաբերական արտադրանքի նախապատերազմյան մակարդակը այստեղ գերազանցվել է 2,8 անգամ:

Ժողովրդական դեմոկրատիայի երկրներում անշեղորեն բարձրանում է ժողովրդի նյութական բարեկեցությունը, աճում է բանվորների թիվը, բարձրանում նրանց ռեալ աշխատավարձը, գյուղացիների եկամուտները: Ազատագրված աշխատավորները

— 38 —

ավելի ու ավելի են հաղորդակից դառնում կուլտուրային և գիտությանը:

Ընդամենը 7 տարի է անցել Չինական Ժողովրդական Ռեսպուբլիկայի կազմավորման պահից, բայց այդ կարճ ժամանակամիջոցում երկրում վիթխարի փոփոխություններ են կատարվել:

1953 թվականին Չինաստանը ձեռնամուխ է եղել առաջին հնգամյա պլանի կատարմանը, երկրի սոցիալիստական ինդուստրացման գործին: Հնգամյակի տարիներին պետք է կառուցվեն և վերակառուցվեն բազմաթիվ խոշոր արդյունաբերական ձեռնարկություններ: Այժմ աշխտեղ կառուցվում է 964 խոշոր ձեռնարկություն:

Չինաստանը արդեն արտադրում է ավտոմոբիլներ, ինքնաթիռներ, շուտով կարտագրի շոգեքարշեր, շոգենավեր և տրակտորներ: Այսպիսով Չինաստանը թևակոխել է սոցիալիստական ժավալուն շինարարության փուլը, հաջողությամբ լուծվում է երկիրը ինդուստրիալ մեծ տերություն դարձնելու, տասնյակ միլիոնավոր մանր գյուղացիական տնտեսությունները կոոպերատիվ ռեպերի վրա փոխադրելու և հասարակությունը սոցիալիստական հիմունքներով վերակառուցելու խնդիրները:

— 39 —

Տնտեսության և կուլտուրայի զարգացման գործում նշանակալից հաջողություններ են հասել Կորեական Ժողովրդա-Դեմոկրատական Ռեսպուբլիկայի, Մոնղոլիայի Ժողովրդական Ռեսպուբլիկայի, Վյետնամի Դեմոկրատական Ռեսպուբլիկայի աշխատավորները:

Գնալով ավելի ու ավելի է ամրապնդվում սոցիալիզմի երկրների աշխատավորների բարեկամությունը և համագործակցությունը տնտեսական, քաղաքական և կուլտուրական կյանքի բոլոր բնագավառներում: Սոցիալիզմի երկրների միջև հաստատվել են իրավահավասար, փոխադարձաբար շահավետ առևտրական հարաբերություններ, տեխնիկական փորձի փոխանակություն, համակողմանի փոխօգնություն և ժողովրդատնտեսական պլանների կոորդինացում:

Սոցիալիզմի լագերի երկրների տնտեսական, քաղաքական և կուլտուրական համագործակցությունը հանդիսանում է այդ երկրներում սոցիալիզմի հաղթանակի վճռական պայմանը, ամբողջ աշխարհում խաղաղության պահպանման և ամրապնդման կարևոր գործոնը:

Այն ամենը, ինչ մեր երկիրը ձեռք է բերել անցած 39 տարիների ընթացքում, լե-

— 40 —

նինիզմի հաղթանակն է, սովետական ամբողջ ժողովրդի և նրա մարտերում կոփված ղեկավար Կոմունիստական պարտիայի ձիշտ քաղաքականության հաղթանակը:

Կոմունիստական պարտիան անշեղորեն կենսագործել է լենինյան պատգամները բանվոր դասակարգի և գյուղացիության դաշինքի, ժողովուրդների բարեկամության հետագա ամրապնդման մասին, կոփել է սովետական հասարակության բարոյա-քաղաքական միասնությունը, որի ամրությունը բազմիցս ստուգվել և հաստատված է պատմությամբ:

Կոմունիստական պարտիայի ամբողջ գործունեությունը տողորված է խորին հավատով դեպի ժողովրդի ռևոլյուցիոն եռանդը, որը պատմության կերտողն է, հասարակության նյութական և կուլտուրական արժեքների ստեղծողը:

Ինչպես հայտնի է, անհատի պաշտամունքը, որ լայն տարածում էր ստացել Ի. Վ. Ստալինի կյանքի և գործունեության վերջին շրջանում, արգելակում էր ժողովրդի նախաձեռնությունը և ակտիվությունը, նըսեմացնում պարտիայի և ժողովրդական մասսաների դերը:

Մեր երկրի ծաղկման, սովետական ժո-

— 41 —

դովրդի բարեկեցության բարձրացման հը-
նարավորութիւնները մի շարք տարիներ
ամենեւին լրիւ չէին օգտագործւում:

Անհատի պաշտամունքի ամենածանր
հետեւանքներից մեկը սովետական օրինա-
կանութեան, պարտիական ու պետական
ղեկավարութեան լենինյան սկզբունքների
խախտումներն էին:

Անհատի պաշտամունքի հողի վրա պե-
տական ապարատի առանձին օղակներում
առաջ եկան սովետական կարգի էութեանը
խորթ այնպիսի երևույթներ, ինչպիսիք են
թերութիւնների սվաղումը, պարագայնու-
թյունը, բյուրոկրատիզմը, աշխատավորնե-
րի կարիքների և պահանջների անտեսումը,
սովետական դեմոկրատիայի խախտումնե-
րը: Այս բոլորը նսեմացնում էին պատ-
մութեան իսկական կերտողների, ժողովրդ-
դական մասսաների դերը, արգելակում աշ-
խատավորների ստեղծագործական նախա-
ձեռնութիւնը:

Պարտիայի կյանքի և գործունեության
դեմոկրատական սկզբունքների վերականգ-
նումը և հետագա զարգացումը, վարչարա-
րութեան և ղեկավարման գրասենյակային-
բյուրոկրատական մեթոդների դեմ, թերու-
թիւնները կոծկելու և իրականութիւնը գու-

— 42 —

նազարդելու դեմ, շինովնիկական բարեհո-
գութեան և ինքնահանգստացման դեմ
քննադատութեան և ինքնաքննադատու-
թեան ծավալումը ապահովում է պար-
տիական լայն մասսաների քաղաքա-
կան ակտիվութեան ուժեղացումը, ասպարեզ
տալիս սովետական մարդկանց ստեղծա-
գործական նախաձեռնութեանն ու եռանդին,
նպաստում է նորի զգացումն ամեն կերպ
զարգացնելուն, բարձրացնում է անձնական
պատասխանատւութիւնը հանձնարարւած
գործի նկատմամբ:

Այն վիստր, որ մեր պարտիան վճռական
պայքար ծավալեց պարտիական ու պետա-
կան աշխատանքի թերութիւնների դեմ, ան-
հատի պաշտամունքի հետեւանքների հաղ-
թահարման համար, վկայում է պարտիայի
մեծ ուժը, նրա անսասան հավատարմու-
թիւնը լենինիզմին, ժողովրդի շահերին
ծառայելու նրա մշտական պատրաստակա-
մութիւնը: Կոմունիստական պարտիայի
քաղաքականութեան կենսագործումը, պար-
տիայի և կառավարութեան բոլոր որոշում-
ներն ու միջոցառումները սովետական ժո-
ղովուրդը համարում է իր սեփական, հա-
րազատ գործը և անձնվիրաբար պայքարում
է նրանց կենսագործման համար:

— 43 —

Կոմունիստական պարտիան և սովետական կառավարութիւնը չեն խնայում իրենց ուժերը և գործադրում են բոլոր ջանքերը՝ հանուն սովետական բոլոր մարդկանց երջանիկ, ապահով կյանքի, հանուն մեր երկրում կոմունիզմի կառուցման մեծ նպատակի իրականացման:

Սովետական մարդիկ այժմ ավելի սերտորեն են համախմբվել Կոմունիստական պարտիայի շուրջը, քան երբևէ: Նրանք լի են վճռականութեամբ այսուհետև ևս հաստատակամորեն կենսագործելու պարտիայի լենինյան իմաստուն քաղաքականութիւնը, սոցիալիստական Հայրենիքի հզորութեան հետագա ամրապնդման քաղաքականութիւնը, խաղաղութեան ու բոլոր երկրների հետ համագործակցելու քաղաքականութիւնը:

Մեր Հայրենիքն այժմ գտնվում է իր ստեղծագործական ուժերի ծաղկման շրջանում: Սովետական ժողովուրդը զինված ՍՄԿՊ XX համագումարի պատմական որոշումներով, համախմբված Կոմունիստական պարտիայի շուրջը՝ առաջ է ընթանում դեպի Կոմունիզմ:

ՕԳՆՈՒԹՅՈՒՆ ԱԳԻՏԱՏՈՐՆԵՐԻՆ

ԹԵՄԱՆԵՐ ԵՎ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ԱԳԻՏԱՏՈՐՆԵՐԻ ՆՈՅԵՄԲԵՐ ԱՄՍՎԱ ԶՐՈՒՅՅՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

1. ՀՈԿՏԵՄԲԵՐՅԱՆ ՍՈՅԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՄԵՄ
ՌԵՎՈԼՅՈՒՅԻՍՏԻ 39-ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐԶՐ

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Վ. Ի. ԼՆՆԻՆ.— Ինչ է Սովետական Իշխանությունը, Երկիր, հատոր 29, էջ 295—296, Հայպետհրատ, 1951:

Վ. Ի. ԼՆՆԻՆ.— Պրոլետարիատի խնդիրների մասին տվյալ ուղյուցիայում, Երկիր, հատոր 24, էջ 1—9, Հայպետհրատ, 1951:

Վ. Ի. ԼՆՆԻՆ.— Հոկտեմբերյան ուղյուցիայի չորսամյա տարեդարձի առթիվ, Երկիր, հատոր 33, էջ 37—48, Հայպետհրատ, 1952:

Սովետական Միության Կոմունիստական պարտիայի հիսուն տարին (1903—1953), Հայպետհրատ, 1953:

Ն. Ս. ԽՐՈՒՇՉԵՎ.— Սովետական Միության Կոմունիստական պարտիայի Կենտրոնական Կոմիտեի հաշվետու զեկուցումը պարտիայի XX համագումարին, Հայպետհրատ, 1956:

Ն. Ա. ԲՈՒԼԳԱՆԻՆ.— Զեկուցում ՍՄԿՊ XX հա-

մագումարի Դիրեկտիվների մասին ՍՍՌՄ Ժողովրդական տնտեսության զարգացման 1956—1960 թվականների վեցերորդ հնգամյա պլանի վերաբերյալ: Հայպետհրատ, 1956:

2. ՀՈԿՏԵՄԲԵՐՅԱՆ ՍՈՅԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՄԵՄ ԹԵՎՈՂՅՈՒՅԻԱՅԻ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Վ. Ի. ԼԵՆԻՆ.— Սովետական ռեսպուբլիկայի միջազգային և ներքին դրության մասին, Երկեր, հատոր 33, էջ 245—266, Հայպետհրատ, 1952:

Վ. Ի. ԼԵՆԻՆ.— Սովետների համառուսաստանյան 9-րդ համագումարը, Երկեր, հատոր 33, էջ 151—152, Հայպետհրատ, 1952:

Սովետական Միության Կոմունիստական պարտիայի հիսուն տարին (1903—1953) Հայպետհրատ, 1953:

Ն. Ս. ԽՐՈՒՇՉԵՎ.— Սովետական Միության Կոմունիստական պարտիայի Կենտրոնական Կոմիտեի հաշվետու զեկուցումը պարտիայի XX համագումարին, Հայպետհրատ, 1956:

Դ. Տ. ՇԵՊԻԼՈՎ.— Լենինիզմը արդի դարաշրջանի հաղթական դրոշմ է, տպագրված «Ս. Հ.»-ի 1956 թվականի ապրիլի 23-ի համարում:

3. ՆՈՐ ՀԱՋՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՎ ՆՇԱՆԱԿՈՐԵՆՔ ՄԵՄ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 39-ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Ն. Ս. ԽՐՈՒՇՉԵՎ.— Սովետական Միության Կոմունիստական պարտիայի Կենտրոնական Կոմիտեի

— 46 —

հաշվետու զեկուցումը պարտիայի XX համագումարին, Հայպետհրատ, 1956:

ՍՄԿՊ XX համագումարի Դիրեկտիվները ՍՍՌՄ Ժողովրդական տնտեսության զարգացման 1956—1960 թվականների վեցերորդ հնգամյա պլանի վերաբերյալ, Հայպետհրատ, 1956:

Ներկանքների պատվի գործը, «Ս. Հ.»-ի 1956 թվականի հոկտեմբերի 7-ի առաջնորդողը:

Կոմունիստական պարտիայի ֆաղափականության հաղթանակը, «Պրավդա»-ի 1956 թվականի հոկտեմբերի 15-ի առաջնորդողը, տպագրված «Ս. Հ.»-ի 1956 թվականի հոկտեմբերի 16-ի համարում:

4. ԱՌԱՋԱՎՈՐ ՓՈՐՁԸ ԲՈՂՈՐԻՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Սովետական Միության Կոմունիստական պարտիայի XX համագումարի բանաձևը՝ ՍՄԿՊ Կենտրոնական Կոմիտեի հաշվետու զեկուցման վերաբերյալ Հայպետհրատ, 1956:

Ն. Ս. ԽՐՈՒՇՉԵՎ.— Ճառ Մոսկվայի Վ. Ի. Լենինի անվան Կենտրոնական ստաղիոնում, տպագրված «Ս. Հ.»-ի 1956 թվականի օգոստոսի 1-ի համարում:

Ա. Ի. ԿԻՐԻՉԵՆԿՈ.— Ճառ ՍՄԿՊ XX համագումարում, տպագրված «Ս. Հ.»-ի 1956 թվականի փետրվարի 17-ի համարում:

Նախահոկտեմբերյան սոցիալիստական մրցույթներ, «Ս. Հ.»-ի 1956 թվականի հոկտեմբերի 4-ի առաջնորդողը:

— 47 —

5. ՀԱՂՈՂՈՒԹՅԱՆ ԱՆՑԿԻՑՆԵՐ ԶԱՍՈՒՆՆԵՐԻ
ՉՄԵՌՈՒՄԸ

Ն. Ս. ԽՐՈՒՇՉԵՎ.— Անասնաբուծության հետազա-
վերելի խնդիրները, ՍՄԿՊ XX համագումարին տված
զեկուցումից, Հայպետհրատ, 1956, էջ 88—94:

ՍՄԿՊ XX համագումարի դիրեկտիվները ՍՍՌՄ ժո-
ղովրդական տնտեսության զարգացման 1956—1960
թվականների վեցերորդ հնգամյա պլանի վերաբերյալ,
Հայպետհրատ, 1956, էջ 46—47:

6. ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹՅՈՒՆԸ ՊԱՅՔԱՐՈՒՄ Է
ԽԱՂԱՂՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԺՈՂՈՎՈՐԴՆԵՐԻ ԲԱՐԵԿԱՄՈՒ-
ԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Ն. Ս. ԽՐՈՒՇՉԵՎ.— Սովետական Միության միջազ-
գային դրույունը, ՍՄԿՊ XX համագումարին տված
զեկուցումից, էջ 6—45 Հայպետհրատ, 1956:

Դ. Տ. ՇԵՊԻՆՈՎԻ Ելույթները Անվտանգության խո-
հրդում՝ Սուեզի հարցի վերաբերյալ:

Սուեզի հարցի խաղաղ լուծման համար, Խաղաղու-
թյան Պաշտպանության Սովետական կոմիտեի հայ-
տարարությունը, տպագրված «Ս. Հ.»-ի 1956 թվա-
կանի սեպտեմբերի 30-ի համարում:

ՍՍՌՄ և Ֆապոնիայի հարաբերությունների նորմա-
լացմանը նվիրված սովետա-յապոնական բանակցու-
թյունները, տպագրված «Ս. Հ.»-ի 1956 թվականի
սեպտեմբերի 16-ի համարում:

— 48 —

Սովետական Սոցիալիստական Ռեսպուբլիկաների
Միության և Ֆապոնիայի համատեղ Դեկլարացիան
տպագրված «Ս. Հ.»-ի 1956 թվականի հոկտեմբերի
20-ի համարում:

СОДЕРЖАНИЕ

	Стр.
МАТЕРИАЛЫ ДЛЯ БЕСЕД И ДОКЛАДОВ	
39-я годовщина Великой Октябрьской ре- волюции	1
В ПОМОЩЬ АГИТАТОРАМ	
Темы и литература для бесед в ноябре месяце	45
Новые книги	

Խմբագիր՝ Վ. ԲՋՆՈՒՆԻ

ՆՈՐ ԳՐՔԵՐ

Ա. ԶԱՔԱՐՅԱՆ — «Սուրեն Սպանդարյանը և գրականության հարցերը»: Գինը 3 ռ. 60 կ., 212 էջ, տիրած 2.000:

Վ. ՀՈՎՍԵՓՅԱՆ — «Արագածի լանջից»: Գինը 1 ռ. 50 կ., 104 էջ, տիրած 10.000:

Կ. ԿՈՂԼՈՂԻ — «Պիեռֆիոյի արկածները»: Գինը 4 ռ. 35 կ., 196 էջ, տիրած 15.000:

ԷԴՄՈՆԴՈՂԻ ԴԵ ԱՄԻԶԻՍ — «Ապենիններից մինչև Անդերս»: Պատմվածքներ: Գինը 1 ռ. 50 կ., 64 էջ, տիրած 15.000:

ՎԱՀԱՐՇԱԿ ՆՈՐԵՆՅԱՆ — «Ճանապարհներ»: Գինը 4 ռ. 40 կ., 220 էջ, տիրած 5.000:

Отдел пропаганды и агитации

ЦК КП Армении

БЛОКНОТ АГИТАТОРА

№ 20

1956 г.

Վ.Ֆ 06529

Պատվեր 852

Տիրած 8440

ՀՍՍՌ Կուլտուրայի մինիստրության հրատարակչության ծառայության և պոլիգրաֆ արդյունաբերության գլխավոր վարչության II տպարան, Երևան, Կոմունյանցի № 8:

Գինը 50 կոպ.